



CECILE AAN DE STEGGE

Verpleegkundige ggz

Verpleegkunde in het Jaar van het Verzet

Het Nationaal Comité 4 en 5 mei en het NIOD (Instituut voor oorlogs-, holocaust- en genocidestudies) hebben 2018 uitgeroepen tot Jaar van het Verzet. In dat kader vermeld ik hier graag het boek *Verpleegsters in Oorlogstijd*. Een boek van en over moedige verpleegsters op het terrein van de voormalige psychiatrische inrichting Dennenord in Zuidlaren. Het omvat twee dagboeken van verpleegsters van de inrichting. Het eerste dagboek start op 23 september 1944 en werd tot 31 december 1945 volgeschreven door vijftien verpleegsters. Zij werden 'de Uilen' genoemd. Daarnaast hadden ze ieder nog een persoonlijke schuilnaam. Zij beseffen dat er ernstige dingen kunnen gebeuren, 'nu wij 74 dames hebben moeten verkassen van paviljoen Vredestein naar de kerk op het terrein'. Het is

hen niet duidelijk hoe zij de dames kunnen helpen, nu Duitsers alle ledikanten en matrassen in beslag hebben genomen. De dames zijn 'gelegen in stro, op een harde bodem', terwijl daarnaast gebrek bestaat aan alle elementaire verpleegmiddelen. Het tweede dagboek is van zuster Annie van der Ploeg (1916-2005). Ook zij is een van de Uilen, maar ze heeft daarnaast behoefte aan reflectie als individu. Ze lijdt er regelmatig onder dat de oorlogsomstandigheden haar onverdraagzaam maken en ervaart zichzelf dan als 'onuitstaanbaar'. Dit persoonlijke dagboek werd door Annie's nicht Bettie Tiekstra overgedragen aan het collectief Erfgoed Lentis.

De historische duiding van deze dagboeken werd verzorgd door historicus en verpleegkundig manager Rense Schuurmans, een zachtmoedig man die deze zomer met pensioen gaat. Naast zijn werk als manager heeft Schuurmans vooral de geschiedenis van patiënten en verpleegkundigen uit de noordelijk gelegen psychiatrische inrichtingen in ons land vastgelegd.

Uit bewondering voor Rense vermeld ik een citaat uit een brief die hij mij stuurde: 'Als we ons geheugen verliezen, in de war



Fotocollectie Erfgoed Lentis 'Samen plezier maken hield de verpleegsters in leven'

raken, koorts hebben, door niemand begrepen worden, een been breken, in de put raken, de lichaamsfuncties niet meer onder controle hebben, verteerd worden door verdriet, verwondingen hebben opgelopen, niet meer zelfstandig kunnen eten of het bed opmaken, de fut missen om op te staan, in de nacht niet kunnen slapen, overweldigd worden door emoties, en al het andere ongemak dat ons terugwerpt op onszelf, dan is er de verpleegkundige of de verzorger die ons bijstaat... Als de verpleegsters in Dennenord toen niet al hun opofferingsgezindheid, hun teamgeest, doorzettingsvermogen, improvisatietalent, praktisch vernuft en betekenisgeving aan het kleine — ze genoten van heerlijke chocolademelk tijdens de Sinterklaasviering — hadden ingezet, dan was het aantal slachtoffers nog veel hoger geweest.' 📖

Noot:

Verpleegsters in Oorlogstijd (ISBN 978-90-76321-34-9) is voor 15 euro te bestellen via een mailtje naar erfgoed@lentis.nl.

'De dames zijn gelegen in stro, op een harde bodem'